

מה מבטל רשות ואפילו בשבת — וכדתנן במתניתין לקמן דף סט ב, לדעת בית הלל — אף שוכר ואפילו בשבת!

רבי חנינא בר יוסף אמר: נשכור בשבת.

ורבי אסי אמר: לא נשכור.

אמר להו [לרבי חנינא בר יוסף, ולרבי אסי] רבי חייא בר אבא: נסמוך על דברי זקן [רבי חנינא בר יוסף] ונשכור!

אתו שיילו ליה לרבי יוחנן, אמר להו:

יפה עשיתם ששכרתם! א-10

תהו בה [מריחין בה, ומעיינין לידע טעמו של דבר — רש"י לקמן] נהרדעי.

ומי אמר רבי יוחנן הכי, שאפשר לשכור מהנכרי גם בשבת?!

והאמר רבי יוחנן: שוכר — כמערב דמי.

מאי לאו, מה מערב דוקא מבעוד יום אף שוכר מבעוד יום?!

ודחינן: לא דימה רבי יוחנן שוכר למערב לחומרא, אלא לקולא. שכל בעירובין להקל. וללמד: מה מערב ואפילו בפחות משה פרוטה, שאין העירוב צריך להיות שוה פרוטה, אף שוכר מן הנכרי בפחות משה פרוטה [וכדאמרינן לעיל דף סב א].

וללמד עוד: מה מערב, אפילו שכיר [לעבודת כל השנה] ולקטו [לימות הקציר והאסיף] של עכו"ם הדר בביתו, אם אותו

שכיר הוא ישראל, נותן השכיר הישראל עירובו, ודיו. ואין צריך לשכור מן העכו"ם [כדלעיל דף סד א].

אף לענין שוכר — אפילו שכירו ולקטו של עכו"ם, יכול הוא "להשכיר" את רשותו של בעליו, ואין צורך לשכור מהבעלים עצמו.

וללמד עוד: מה מערב — חמשה שרויין בחצר אחת ועירבו ביניהם, ובאין לערב עם חצר אחרת הפתוחה לחצירם, כדי שיהיו מותרין לטלטל מחצר לחצר, אחד מערב על ידי כולן. כלומר: אחד מהמערבים בחצר יכול ליתן את עירובו בחצר האחרת, ובכך מתערבות שתי החצירות, משום שהוא מייצג בחצר השניה את כל בני החצר הראשונה המעורבים עמו, והוי כשליח לחבריו.

שוכר נמי — חמשה ישראל שרויין בחצר אחת עם הנכרי, אין צריך כל אחד לשכור ממנו, אלא אחד שוכר מן הנכרי על ידי כולן.

כלומר: בשכירת אחד מהן מן הנכרי, הותרו כולן [משנה ברורה].

והשתא הדרינן להא דאמרינן לעיל, בההוא פונדק שאתא נכרי בשבת, ושכרו ממנו רשותו, ואחר כך ביטלו כולם רשותם לאחד, ואמרינן:

תהי בה [מריח בה, כלומר: מעיין ומחשב לדעת טעמו של דבר] רבי אלעזר, וכדמפרש הגמרא ואזיל, מאי תהי.

אמר תמה רבי זירא: מאי תהייה דרבי אלעזר?!

את הפנימי הגורם שידור החיצון — והטעם

אלא גורם, וכאן קנסנו את עושה האיסור ולא

דרכי עקיבא, ראה לעיל דף סה ב — על החיצונה מלטלטל שם מבית לחצר [והיינו "אוסרין"].

ואילו רצו לערב עם החיצונה יכולים לערב [והיינו "מערבין"].

ובכגון זה — אם רצו, "מבטלין" בני הפנימית את דריסת הרגל שיש להם בחיצונה לבני החיצונה, ומותרת החיצונה. (27)

ב. מערבין ואין אוסרין, אין מבטלין — כגון, שתי חצרות ופתח אחד ביניהם. ולכל אחת יש גם פתח למבוי או לרשות הרבים, דקיימא לן שאם רצו "מערבין" זו עם זו, ומותרין לטלטל אף מזו לזו.

אבל אם לא עירבו, "אין אוסרין" האחת על השניה מלהוציא בתוך החצר, אלא כל אחת מותרת לעצמה.

בכגון זה, אם לא עירבו מערב שבת זו עם זו, "אין מבטלין" רשות של חצר אחת לדירי החצר השניה, דלא תקון רבנן בטול רשות אלא היכא דאסרי עלייהו.

ועתה מסקינן לקושיין: הא דאמר שמואל: אוסרין ואין מערבין, אין מבטלין — לאתויי מאי?

לאו. לאתויי נכרי! שאם דר הנכרי עם שני

אמר תמה רב ששת: וכי גברא רבה כרבי זירא, לא ידע מאי תהייא דרבי אלעזר? והרי הדבר פשוט, דקא קשיא ליה לרבי אלעזר מהא דשמואל, רביה דרבי אלעזר!

דאמר שמואל, כללים בדיני ביטול רשות, למי ששכחו ולא עירבו, וכיוצא בזה:

א. כל מקום שהשוכחין לערב אוסרין זה על זה [כשמתקדשת השבת — גמרא לקמן], ומערבין, כלומר: ואם רצו מבעוד יום היו יכולים לערב — מבטלין [יכולים לבטל] רשותם לאחד, אם שכחו לערב!

ב. אבל אם היו השוכחין, רק מערבין, היכולים לערב יחד, אך ואין אוסרין בלא עירוב זה על זה [כגון שתי חצירות שיש פתח ביניהם, שיכולים לערב יחד אך אם לא עירבו ביניהן הן אינן אוסרות זו על זו, וכדמפרש הגמרא ואזיל].

ג. או שהיו רק אוסרין זה על זה, אך ואין מערבין [ואין יכולין לערב, וכדמפרש הגמרא ואזיל] — אין מבטלין!

ומפרשינן למימרא דשמואל:

א. כל מקום שאוסרין ומערבין, מבטלין — כגון, שתי חצרות זו לפניו מזו, ויש לפנימית דריסת רגל על החיצונה, ולא עירבה פנימית לעצמה, דהוי לה רגל האסורה במקומה, שאוסרת — אפילו לרבנן

כגון אחד מבני החצר ששכח ולא עירב. אלא ניחא ליה למינקט דין זה משום דהוי חידוש, כי דין אחד מבני חצר, נשנה במפורש במשנה לקמן דף סט ב

כדאמרינן לעיל: "דכל היכא דאפשר למקנס במקום שני ישראלים [דהיינו בחיצונה], התם קנסין".

27. וכתב הרשב"א: הוא הדין דהוי מצי למימר